

Dataprioriteringsrådet

Høring - Dataprioriteringsrådets veileder

NTNU takker for muligheten til å gi en høringsuttalelse.

Spørsmål til høring

Vi forventer ikke at dere svarer på alle spørsmålene. Noen av spørsmålene er i hovedsak rettet mot offentlig sektor som tilbyr data, mens andre spørsmål er rettet mot brukere av dataene (næringsliv, forskning, presse, sivilsamfunn, osv.). Dere kan svare på spørsmålene som er relevant for dere.

Høringen er åpen, og alle kan sende inn innspill. Rådet ber om at svar sendes inn ved hjelp av denne svarmalen.

Navn, enten på virksomheten du representerer, eller deg som privatperson:

Skriv her: *Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, NTNU*

Hva beskriver best deg/dere som avsender:

- ☒ Offentlig virksomhet (statlig, kommunal eller fylkeskommunal)
- ☐ Næringsliv (privat virksomhet eller bransjeorganisasjon)
- ☒ Forskning eller utdanning
- ☐ Presse eller medier
- ☐ Sivilsamfunn eller interesseorganisasjon
- ☐ Privatperson
- ☐ Annen – Beskriv gjerne her:

Postadresse
Postboks 8900
7491 TRONDHEIM

Org.nr. 974 767 880
E-post:
postmottak@ntnu.no
<http://www.ntnu.no>

Besøksadresse

Telefon
+47 73 59 50 00

Saksbehandler
Geir Nysetvold
Tlf: +47 905 96 520

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandlende enhet ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse.

Veilederens relevans og nytteverdi

På hvilken måte kan veilederen være nyttig for offentlige virksomheter som tilgjengeliggjør data?

Skriv inn svaret deres her:

- *NTNU forventer at veilederen blir et nyttig og nødvendig verktøy for tilgjengeliggjøring av data fra offentlige virksomheter. Veilederen bør forenkle videre-bruk av offentlige data i samfunnet; i næringsliv, i frivilligheten og i offentlig sektor.*
- *Veilederen bør ha relevans både til de som tilgjengeliggjør og de som er bruker data. Den bør støtte hvordan en skal prioritere og velge ut data, om hvordan en utformer og presenterer metadata og data, og støtte om metoder, standarder og formater.*
- *Slik NTNU ser det foreliggende utkastet til veileder er det godt, men ikke mål.*
- *Utkastet til veileder på høring er skrevet og sendt ut i mai 2026 som var før behandling og vedtak av ny dataforvaltningslov i Stortinget i juni 2026. Digitaliseringsrådet skriver at veilederen vil bli oppdatert når loven er vedtatt. NTNU vil her uttale seg om utkastet slik det foreligger, og gi noen innspill til oppdateringen.*
- *De aktuelle endringene i lovverket består av den nye dataforvaltningsloven, med tilhørende endringer i offentlighetsloven og i miljøinformasjonsloven. Utkast til veileder er skrevet «mellom to regelverk». Her omtales tilgjengeliggjøring av data i gjeldende og kommende regelverk. Det er her rom for å forenkle og for å forbedre veilederen.*
- *Med den nye dataforvaltnings- og endret offentlighetsloven (juni 2026) er utgangspunktet for veilederen betydelig endret. Begge lovene har som formål å bidra til åpenhet og videre-bruk om offentlige data. Men, de to lovene retter seg mot ulike brukergrupper med ulike formål. NTNU anbefaler at den nye veilederen (oppdatert) rettes inn (kun) mot dataforvaltningsloven, for å bidra til videre-bruk av data fra offentlig sektor til forskning, innovasjon og utvikling av produkter og tjenester.*
- *Veilederen omfatter tilgjengeliggjøring og videre-bruk av åpne og beskyttede data. I utkastet ligger det lite veiledning om håndtering av beskyttede data. NTNU ønsker at i den oppdaterte versjonen blir beskrivelsene av beskyttede data utvidet, med noen hovedprinsipper og veiledning om tilgjengeliggjøring og videre-bruk.*
- *Ved NTNU har vi en etablert politikk for åpen vitenskap, med ambisjoner og veiledning om å dele data innenfor utdannings-, forsknings-, innovasjons- og formidlingsvirksomheten. NTNU ønsker å dele data for videre-bruk både nasjonalt og internasjonalt. Vi ser at det er naturlig å se på nasjonale behov først. Men, veiledning om tilgjengeliggjøring og videre-bruk på internasjonale nettsteder og - brukere vil komme mer og mer. Ett eksempel er innenfor deling og bruk av data på europeiske dataområder med høy verdi. NTNU ønsker derfor at internasjonale forhold tas inn i veilederen.*

- *Ansvar for å tilgjengeliggjøre data ligger i den enkelte offentlige virksomhet. NTNU forventer at dataøkonomien vil vokse og bli enda viktigere fremover. Det forutsetter ofte en felles forståelse av formål og samarbeid mellom virksomheter som tilgjengeliggjør og som videre-bruker. Skal dette lykkes må tilgjengeliggjøring av offentlige data bli et tema for helhetlig styring, ledelse og oppfølging i de offentlige virksomhetene. NTNU anbefaler at det i veilederen omtales behov for slik helhetlig styring, ledelse og oppfølging. Dette er også gode tema for erfaringsutveksling mellom virksomheter og i sektorer.*

Et sentralt mål er at data skal være enkle å finne, forstå og ta i bruk. Rådet ønsker særlig innspill fra virksomheter og personer som **bruker data** fra offentlig sektor.

Dekker veilederen de behovene dere har som brukere av offentlige data? Er det viktige brukerbehov som ikke er omtalt?

Skriv inn svaret deres her:

- *NTNU er bruker av data fra mange andre offentlige virksomheter.*
- *En bedre praksis for deling og bruk av offentlige data må utvikles over tid.*
- *De to sidene (deler og bruker) må ha kontakt for å forstå hverandres behov.*
- *Tre konkrete forslag til nye punkter med veiledning om:*
 - *hvordan komme i gang med deling og bruk,*
 - *deling og bruk av beskyttede data, og om*
 - *forutsetninger og oppfølging av effekter for brukere.*

Hva kan man i offentlig sektor gjøre for å sikre at veilederen blir tatt i bruk og har en positiv effekt?

Skriv inn svaret deres her:

- *Eiere, styrer og ledere i offentlige virksomheter bør følge opp deling og videre-bruk av data*
- *Styrke nasjonale-, sektor- og område- felleskap for nye ideer og erfaringer*
- *Styrke finansiering og kompetanse for datadeling og dataøkonomi*
- *Sikre tilgjengelighet til egne data (for oss NTNU-data) som ligger hos offentlige tjenesteleverandører.*

Vi forventer at gratis-prinsippet for deling og bruk av data vil bli stående. Samtidig vil det kreves tids-, ressurs- og kostnadsbruk i offentlige virksomheter hvis disse skal realisere sin del av politiske ambisjoner for dataøkonomien, (se Fremtidens digitale Norge – nasjonal digitaliseringsstrategi, 2024-2030).

Rådet foreslår at veilederen erstatter Retningslinjer ved tilgjengeliggjøring av offentlige data ([lenke til regjeringen.no](#)). Rådet mener at en veileder er mer fleksibel og enklere å holde oppdatert. Samtidig kan en veileder oppfattes som mindre forpliktende enn et rundskriv og/eller retningslinjer. Hvilke fordeler og ulemper ser dere med at det er en veileder fremfor retningslinjer?

Skriv inn svaret deres her:

- *NTNU mener at ordet «veileder» er bedre egnet enn «retningslinjer» her.*
- *De tidligere retningslinjene for tilgjengeliggjøring av offentlige data (2017) er instrumentelle avgrenset til teknisk forhold, og ikke så helhetlig som ønskelig.*
- *En veileder gir en bedre ramme for å gi råd til virksomhetene om alt fra hvordan prioritere blant data og brukere, og hvordan realisere effekter av videre-bruk.*

Skillet mellom krav og anbefalinger

Veilederen skiller mellom gjeldende og kommende rettslige krav på den ene siden, og anbefalinger for god praksis på den andre siden. Rådet ønsker innspill på om denne balansen er hensiktsmessig og forståelig.

Er forskjellen på krav og anbefalinger hensiktsmessig og forståelig? Er det anbefalinger som i realiteten er krav, og i så fall, etter hvilket regelverk?

Skriv inn svaret deres her:

- *Veilederen bør synliggjøre krav (lov og forskrift) og anbefalinger (god praksis).*
- *I utkastet til veilederen på høring ble skillet mellom krav og anbefalinger unødig komplisert på grunn av at regelverket (lovverket) ikke var endelig avklart.*

Er denne balansen hensiktsmessig og forståelig?

- *Veilederen må bidra med klarhet i skillet mellom hva som er krav etter loven og hva som er anbefalinger.*
- *Når det kommer til bruken av «bør» og «må» eller «skal» mener vi veilederen må være klar og tydelig. Er det et krav kan det med fordel stå «skal» eller «må». Er det ikke et krav kan det stå «bør».*
- *For eksempel kan vi lese i veilederen følgende: «For at mulige brukere av offentlig data enkelt skal kunne finne data, «bør» beskrivelser av datasett være publisert på data.norge.no»*
- *Bruken av «bør» gjør at det fremstår som en anbefaling, mens tabellen sier krav.*

FAIR-prinsippene

Veilederen viser til de internasjonale FAIR-prinsippene. FAIR står for *Findable, Accessible, Interoperable, Reusable*. Dette er en større endring sammenlignet med de nåværende retningslinjene ved tilgjengeliggjøring av offentlige data. Rådet har selv definert ambisjonsnivåene, som en hjelp for offentlige virksomheter når de skal vurdere hvilke prinsipper de bør etterleve.

På hvilken måte har det en verdi for databrukere om offentlig sektor i større grad etterlever FAIR-prinsippene? Eventuelt hvis det ikke har verdi, hvorfor ikke? Er FAIR-prinsippene gjennomførbare og mulig å etterleve for offentlige virksomheter som deler data?

Skriv inn svaret deres her:

- *Det er positivt at FAIR-prinsippene er inkludert i veilederen, da disse er nyttige prinsipper både for bevisstgjøring og praksis, og kan bidra til bedre dokumentasjon og høyere gjenbruksverdi for datasett.*

Er rådets ambisjonsnivåer for FAIR-prinsippene forståelig og hensiktsmessig? Bør ambisjonsnivået justeres for noen av prinsippene, og i så fall hvilke og hvordan?

Skriv inn svaret deres her:

- *Ja, disse er forståelige.*
- *NTNU har mest erfaring med bruk av FAIR-prinsippene på forskningsdata.*
- *Vi forventer at disse prinsippene blir anvendelige, men at bruken må tilpasses formål, brukere og andre typer data.*

Er oversettelsene av prinsippene forståelig, og gjengir de meningsinnholdet fra originalspråket, engelsk? Hvilken norsk oversettelse av "Findable" er mest dekkende og presis - "gjenfinnbar" eller "søkbar"? Er det andre begreper som bør vurderes?

Skriv inn svaret deres her:

- *«Gjenfinnbar» er den mest dekkende oversettelsen av begrepet «Findable», og det er også dette som er mest innarbeidet i universitets- og høgskolesektoren, særlig knyttet til deling og publisering av forskningsdata.*

Andre innspill

Vi ønsker også innspill som ikke dekkes av spørsmålene over. Dette kan være synspunkter på enkeltpunkter i veilederen, forhold vi ikke har spurt om, eller andre perspektiver dere mener er relevante.

Er det noe i veilederen dere ønsker å kommentere spesifikt, bruker dere gjerne overskriftene og nummereringen fra veilederen.

Skriv inn svaret deres her:

- *NTNU har ingen andre innspill.*

Med hilsen

Bjørn Haugstad

Direktør for organisasjon og infrastruktur

I samsvar med fullmakt er dette dokumentet godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur